

Heikki Hänninen¹ ja Heikki Smolander

Yhden totuuden opit ja ajan henki Suomen metsänhoidossa ja metsäpolitiikassa – mikä on tutkijoiden rooli?

Hänninen H., Smolander H. (2024). Yhden totuuden opit ja ajan henki Suomen metsänhoidossa ja metsäpolitiikassa – mikä on tutkijoiden rooli? Metsätieteen aikakauskirja 2024-24007. Puheenvuoro. 3 s. <https://doi.org/10.14214/ma.24007>

Yhteystiedot ¹Zhejiang A and F University -yliopisto, Hangzhou, Kiina

Sähköposti hhannin@zafu.edu.cn

Hyväksytty 2.4.2024

Metsätaloudella on ollut Suomessa perinteisesti läheinen yhteys metsäntutkimukseen. Tutkimustiedon lisäksi kokemustiedolla on ollut suuri merkitys. Harjoitettava metsätalous ei kuitenkaan perustu yksin tietoon, vaan myös yhteiskunnassa vallitseviin arvoihin, jotka määräävät toiminnan tavoitteet. Arvot ilmenevät kaikilla tasoilla yksityisen metsänomistajan ratkaisuksista aina EU-tason lainsäädäntöön ja YK:n julkilausumiin saakka. Arvot muuttuvat ajan myötä, siksi voidaan puhua ajan hengen vaikutuksesta.

Sodan jälkeen metsäntutkijat katsoivat kokemus- ja tutkimustietoon perustuen, että puuntuotannon lisääminen edellytti harsintametsätaloudesta luopumista. Doktriiniksi tuli metsikkötalous. Yksityismetsissä siirtymisen metsikkötalouteen käynnisti kuuden johtavan metsänhoidon asiantuntijan harsintajulkilausuma vuonna 1948. Tätä yhden totuuden oppia oli sovellettava myös kohteissa, missä metsänhoidollinen harsinta olisi palvellut metsänomistajan tavoitteita paremmin. Tutkimuspanokset menivät metsikkötalouden tutkimukseen, eikä metsänhoidollisen harsinnan tutkimukseen riittänyt enää mielenkiintoa.

Harsinnan kategorista kieltoa alettiin kritisoida tutkijoiden keskuudessa 1980-luvulla. Myös ajan henki oli muuttunut, kun yleinen mielipide alkoi kääntyä avohakkuuta vastaan. Metsänhoidollinen harsinta herätettiin henkiin nimellä jatkuva kasvatus. Samalla käynnistettiin alan koetoiminta uudestaan. Pitkäaikaisten aikasarjojen puuttuessa tutkimus perustui kuitenkin valtaosin mallilaskelmiin. Jatkuva kasvatus osoitettiin niiden avulla puuntuotannon ja talouden kannalta jaksollista kasvatasta edullisemmaksi. Kyselytutkimukset osoittivat lisäksi jatkuvan kasvatuksen kiinnostavan metsänomistajia ja yleisön vierastavan avohakkuuta. Ei siis ole yllättävää, että jatkuva kasvatus sallittiin vuoden 2014 metsälaissa.

Avohakkuiden vastustus vahvistui, ja vuonna 2019 jätettiin eduskunnalle tutkijoiden ja luonnonsuojelijoiden valmisteleva kansalaisaloite ”Avohakkuut historiaan”. Sen allekirjoitti 60 000 suomalaista. Kansalaisaloite on oman aikamme vastine harsintajulkilausumalle. Historia

toisti itseään Suomen metsätaloudessa, yksi yhden totuuden oppi vain korvautui toisella. Toki kansalaisaloitteen vaikutus on jäänyt ainakin toistaiseksi edeltäjänsä vaikutusta vähäisemmäksi, mutta on hämmentävää, kuinka niukan empiirisen tiedon varassa metsätalouden täyskäännöstä nyt suositellaan. Jatkovaa kasvatusta koskeva tutkimustieto perustuu edelleen pitkälti mallilaskelmiin, joihin liittyy monia merkittäviä epävarmuustekijöitä.

Ajan hengen vaikutus näkyy erityisen voimakkaana parhaillaan käytävässä luontokato-keskustelussa. Ihmisen aiheuttama globaali luontokato on monilta osiltaan eksistentiaalinen uhka ihmiskunnalle itselleen, onhan ihminen sanan varsinaisessa merkityksessä luonnonvarainen eläin. Onko luontokatoa aiheuttava suomalainen metsätalous siis aiheuttamassa omalta osaltaan eksistentiaalista uhkaa ihmiskunnalle? Näin asiasta julkisuudessa käytävän keskustelun voi ymmärtää.

Taloustmetsien ekologia poikkeaa monin tavoin luonnonmetsien ekologiasta. Monet luonnonmetsille tyypilliset eliölajit ovat esimerkiksi harvinaistuneet niinä vuosikymmeninä, jolloin nykymuotoista metsätaloutta on harjoitettu Suomessa. Mutta kuinka nämä sinänsä merkittävät metsäekosysteemin muutokset voisivat olla osa ihmisen itselleen aiheuttamaa eksistentiaalista uhkaa? Mihin ihminen tarvitsee esimerkiksi kaikkia niitä kääpä- ja kovakuoriaislajeja, jotka ovat harvinaistuneet nykymuotoisen metsätalouden seurauksena?

Tässä yhteydessä viitataan usein ns. varovaisuusperiaatteeseen. Koskaan ei voida tietää varmasti, etteivätkö ihmisille näennäisesti hyödyttömät eliölajit ole jollakin toistaiseksi tuntemattomalla tavalla tarpeellisia ihmiselle itselleen. Asiaa havainnollistetaan lentokonevertauksella: Luonto on kuin ilmassa lentävä lentokone, jossa ihmiskunta matkustaa. Yksittäiset eliölajit ovat koneen koossa pitäviä niittejä. Yksi tai kaksi niittiä voidaan poistaa ilman haittoja matkustajalle, mutta jossain vaiheessa tulee raja vastaan. Kun niittejä poistetaan liikaa, kone hajoaa ja putoaa. Luonto romahtaa, ja luontokadon eksistentiaalinen riski käy toteen.

Lentokonevertauksen ajatusmalli dominoi nykyään luontokadosta käytävää keskustelua. Tätä ajan henkeä ei näe usein kyseenalaistettavan, vaikka ajatusmalli sopii ilmeisen huonosti Suomen metsätalouden riskien arviointiin. Eksistentiaalisen uhan toteutumisesta ei ole näkynyt mitään merkkiä niiden vuosikymmenien aikana, jolloin nykymuotoista metsätaloutta on Suomessa harjoitettu, ja on vaikea edes kuvitella mitään taloustmetsien ekologista ilmiötä, joka voisi aiheuttaa ihmiselle itselleen kohtalokkaan tapahtumaketjun myöskään tulevaisuudessa. Pienempiä ongelmia, kuten esimerkiksi metsätalouden aiheuttama vesistöjen rehevöityminen, toki riittää. Niihin pitää puuttua, mutta niiden kohdalla on harhaanjohtavaa puhua eksistentiaalisesta uhasta. Voidaan kysyä, eikö luonnonsuojelun perusteluksi pitäisi riittää pelkkä luonnon itseisarvo? Miksi luonnonmetsien suojelua perustellaan tieteeseen pohjautumattomilla uhkakuvilla?

Tutkijoiden tehtävänä on tuottaa puolueetonta tutkimustietoa yhteiskunnan käyttöön. Suomen metsätalouden ja -politiikan historian ja nykypäivän tarkastelu osoittaa, että kovin usein tämä ylevä tehtävä on saanut väistyä tutkijan oman arvosidonnaisen agendan edistämisen tieltä.

Kiitokset

Kiitämme Pekka Niemelää käsikirjoituksen kommentoimisesta.

Lähteitä

Appelroth E, Heikinheimo O, Kalela EK, Laitakari E, Lindfors J, Sarvas R (1948) Julkilausuma. Metsätaloudellinen Aikakauslehti 11/1948: 315–316.

Hänninen H (2021) Tieteellinen tieto: epävarmanakin ylivoimainen, mutta yksinään riittämätön

perusta metsätaloudelle. Metsätieteen aikakauskirja, artikkelitunnus 10672. <https://doi.org/10.14214/ma.10672>.

Lakialoite avohakkuiden lopettamiseksi valtion mailla (2019) <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/3184>.

Kangas J, Majasalmi T, Juva K, Kotiaho JS, Ahlvik L (2023) Suomen luonnon tila ja tulevaisuus – skenaariotarkastelu luontokadon pysäyttämiseksi vaadittavista toimista. Suomen Luontopaneelin julkaisu, Raportti 4B/2023.

Smolander H (2022) Metsän- ja ympäristöntutkimuksen käytännöt ovat kaukana ideaalista. Metsätieteen aikakauskirja, artikkelitunnus 10777. <https://doi.org/10.14214/ma.10777>.